

efterskolerne værdier i hverdagen

Sårbare unge - en vejledning til efterskolerne

Unge med trivselsproblemer

Behandling af oplysninger om den unge

Organisatoriske aspekter

Erkendt sårbarhed

Uerkendt sårbarhed

Fokus på afklaringssamtalen

Når efterskoleopholdet er i gang

Afslutningen af et efterskoleophold

Indholdsfortegnelse

Forord	4
Unge med trivselsproblemer	5
Unge er forskellige	
Erkendt og Uerkendt sårbarhed	
Informationer om den unge	
Tegn på mistrivsel	
Lærerens rolle	
Inddragelse af forældrene	
Behandling af oplysninger om den unge	11
Forvaltningsloven og persondataloven	
Hvad er samtykke?	
Serviceloven	
Organisatoriske aspekter	16
Projektet "Sårbare unge i Efterskolen"	
Faste procedurer	
Klare retningslinjer i arbejdsgangene	
Lokalt samarbejde mellem flere skoler	
Lærergruppens kompetencer	
Kollegial sparring og supervision	
Erkendt sårbarhed	20
Anbragte unge på efterskole	
Uerkendt sårbarhed	25
Tag din bekymring alvorligt!	
Hvad kan efterskolen selv gøre?	
Andre former for støtte til den unge	
Hvis efterskoleforløbet ophører før tid	
Fokus på afklaringsamtalen	31
Ekstra opmærksomhed	
Fokuspunkter	
Undervisningsministeriets vifte	
Når efterskoleopholdet er i gang	35
Få overblik	
Gå systematisk til værks	

Tal med den unge	
Planlægning af samtalen	
Inddragelse af den unge	
Samarbejdet med forældrene	
Den svære forældresamtale	
Afslutningen af et efterskoleophold	50
Den unges fremtid	
Hjemkommunens rolle	
Efterskolens vigtige viden	
Gode råd	
Elevens kompetencer	
Læs mere	
Litteraturliste	57
Nyttige links og telefonnumre	58
Bilag	
Fokus på afklarings samtalen - lærerens overvejelser	61
Underretning/bekymringskrivelse	63
Ansøgning og samtykkeerklæring	64

[Retur til indholdsfortegnelse](#)

Efterskoleforeningen har, i samarbejde med Fonden Vita - Center for socialt arbejde og Nationalt Videncenter for frie skoler, udarbejdet denne vejledning til skolerne om deres arbejde med sårbare unge på efterskoler.

Formålet med vejledningen er, at den skal fungere som såvel inspiration som konkret hjælp til at kvalificere efterskolernes arbejde med sårbare unge; unge som ofte har stor gavn af et efterskoleophold – både i forhold til deres faglige, personlige og sociale udvikling.

DET BETALER SIG!

Rapporten **Sårbare unge på efterskole*** samt projektet **Familierådgivning i efterskoleregi**** viser tydeligt, at en hurtig og skarp indsats over for sårbare unge på efterskoler giver effektive resultater. Det betaler sig med andre ord at sætte ind med en målrettet indsats. Spørgsmålet er, hvordan man bedst gør det? Det giver vejledningen en række bud på.

INSPIRATION OG KONKRETE VÆRKTØJER

Det er ofte en vanskelig opgave at støtte og vejlede sårbare unge. Foruden en række konkrete værktøjer giver vejledningen efterskolerne inspiration og ideer til, hvordan de organisatorisk og pædagogisk kan tilrettelægge arbejdet med de sårbare unge – både før og under efterskoleopholdet. Det handler bl.a. om:

- Hvordan tackler efterskolelærere samtalerne med de unge?
- Hvordan tackler efterskolen samarbejdet med forældrene?
- Hvordan tackler efterskolen et eventuelt samarbejde med den unges bopælskommune?

VEJLEDNINGENS OPBYGNING

Vejledningen indledes med nogle overordnede betragtninger om, hvad trivsel og mistrivsel er, og hvilke organisatoriske aspekter, efterskolerne med fordel kan være opmærksomme på i arbejdet med sårbare unge.

Dernæst ser vi nærmere på begreberne erkendt og uerkendt sårbarhed, ligesom en række konkrete redskaber og overvejelser – til brug før, under og ved afslutningen af efterskoleopholdet – præsenteres.

Vejledningen er finansieret af Undervisningsministeriets forsøgs- og udviklingsmidler, Efterskoleforeningen og Fonden Vita.

* Udarbejdet for efterskoleforeningen i 2009 af Annette Vilhelmsen (dengang selvstændig pædagogisk konsulent) og Ulla Højmark (lektor, ph.d. Danmarks Pædagogiske Universitet).

** Gennemført maj 2007 til november 2009 af Fonden Vita – center for socialt arbejde.

Unge med trivselsproblemer

Jeg er bekymret for en elev – hvad skal jeg være opmærksom på?

[Retur til indholdsfortegnelse](#)

Dette afsnit indeholder følgende:

Unge er forskellige
Manglende trivsel

Erkendt og Uerkendt sårbarhed
Erkendt sårbarhed
Uerkendt sårbarhed

Informationer om den unge

Tegn på mistrivsel
Udadreagerende signaler
Indadvendte signaler
God læsning fra undervisningsministeriet
Erfaringer fra projektet Familierådgivning i efterskoleregi

Lærerens rolle
Respekt og nærvær
Det siger de unge

Inddragelse af forældrene

UNGE ER FORSKELLIGE

I det pædagogiske arbejde med de unge på efterskolen er det vigtigt at have et individuelt fokus. Det er vigtigt at tage udgangspunkt i den enkelte unges familiebaggrund og livssituation og den enkelte unges oplevelse og forståelse af egen situation.

Manglende trivsel

Fælles for de unge i denne sammenhæng er, at de som følge af deres problemer ikke trives i hverdagen. Deres vanskeligheder har stor indvirkning på deres humør, adfærd, sociale engagement og medvirken i aktiviteter. De kan have svært ved at gennemføre deres efterskoleophold og dermed også at komme i gang med, eller gennemføre, en ungdomsuddannelse efterfølgende.

ERKENDT OG UERKENDT SÅRBARHED

I rapporten "Sårbare unge på efterskole" (Efterskoleforeningen 2009) skelnes mellem "Erkendt sårbarhed" og "Uerkendt sårbarhed".

Erkendt sårbarhed

Erkendt sårbarhed kendetegnes ved, at problemerne er kendte for den unge, forældrene og efterskolen inden efterskoleforløbet. Det er typisk unge med overvejende velbeskrevne vanskeligheder, som eksempelvis ADHD, forskellige former for adfærds- og personlighedsforstyrrelser, familiære problemer, konkrete personlige, sociale eller faglige vanskeligheder.

I forhold til unge med en erkendt sårbarhed har efterskolen allerede fra skoleårets start mulighed for at planlægge særlige hensyn. Der er ligeledes mulighed for en mere direkte og **åben kontakt og dialog** med den unge og forældrene om vanskelighederne.

Uerkendt sårbarhed

Uerkendt sårbarhed kendetegnes ved, at den unge har forskellige grader af faglige, sociale og følelsesmæssige vanskeligheder, som efterskolen ikke gøres opmærksom på ved optagelsen på efterskolen eller ved skoleårets

Retur til
indholdsfortegnelse

begyndelse. Vanskelighederne kan variere og komme til udtryk på forskellige måder og i forskellige perioder, eller være knyttet til særlige situationer.

"Det er velkendt i efterskoleverdenen, at ingen elever kan skjule sårbarhed 24 timer i døgnet. Derfor vil en tidligere uerkendt social sårbarhed, som f.eks. indadvendthed, ensomhed og tristhed blive meget synlig i efterskolehverdagen".

(Efterskoleforeningen 2009)

INFORMATIONER OM DEN UNGE

Indhentning af relevant information om den unge forud for skolestart er ofte nødvendigt for at kunne imødekomme den unges behov. Nogle oplysninger kan findes i den unges [uddannelsesplan](#). Andre oplysninger skal indhentes ved samtaler med den unge og forældrene eller ved at kontakte tidligere skole, PPR og andre der har været i kontakt med den unge. Jo mere relevant viden efterskolerne har om den sårbare unge, jo større er muligheden for at sætte hensigtsmæssigt og hurtigt ind. Det er vigtigt, at efterskolen gør sig klart, at selvom man indhenter informationer, kan man godt give de unge en chance for en frisk start.

Efterskolens ekstra indsats og opmærksomhed skal som udgangspunkt bygge videre på den viden og de erfaringer om den unge og den unges forhold, som den unge selv, forældrene og andre har gjort sig. Det er vigtigt, at efterskolen sikrer, at disse oplysninger ikke går tabt i overgangen til efterskolen. Læs nærmere i afsnittet om [Organisatoriske overvejelser](#) og [Fokus på afklarings samtalen](#).

TEGN PÅ MISTRIVSEL

"Min mor drikker, og der har været rigtig meget der, og så har jeg også skåret i mig selv. Jeg var også meget indelukket, og jeg var meget dårlig til at snakke om mine problemer og sådan noget. Det kunne lærerne godt se, og derfor var det ikke mig, der sagde, jeg havde brug for hjælp, men det var ligesom de andre, der mente det".

(Fonden Vita 2010)

[Retur til
indholdsfortegnelse](#)

Tegn på mistrivsel kan være forskellige og komme til udtryk på forskellig vis. De kan være udtryk for, at en ellers velfungerende ung af forskellige grunde kortvarigt kan være ked af det eller irritabel, ligesom de kan være udtryk for lettere eller svære trivselsproblemer eller egentlige psykiske problemer.

(Undervisningsministeriet 2010)

Udadreagerende signaler

Man kan lidt forenklet sige, at medens nogle sårbare unge er mere **udadreagerende, opfarende og selvscenesættende**, og derved let bliver meget synlige for omgivelserne, kan andre reagere mere indadvendt og være svære umiddelbart at bemærke.

Indadvendte signaler

Eleverne kan være mere diskrete og tilbageholdende med deres vanskeligheder. De kan eksempelvis fremtræde **triste, nedtrykte og ensomme**, føle sig magtesløse eller fortabte, ofte være syge, mangle tro på sig selv, udvikle spiseforstyrrelser eller have en selvskadende adfærd.

God læsning fra Undervisningsministeriet

I Undervisningsministeriets håndbogsserie nr. 3 - 2010: **"Jeg kommer heller ikke i dag" - om støtte af sårbare unge i uddannelse**, redegøres der for forskellige psykiske sygdomme og problemer.

Publikationen er meget anvendelig for efterskolerne i forhold til at støtte sårbare unge med trivselsproblemer. Den giver et godt **overblik og en præsentation af forskellige psykiske sygdomme og problemer**, blandt andet ADHD, Tics og Tourettes syndrom, depressioner, Aspergers syndrom, psykosier, spiseforstyrrelser og selvskadende adfærd.

Retur til
indholdsfortegnelse

"Min mor og min far flyttede fra hinanden, min storbror fik en dom, og min mors fætter, som jeg holder meget af, kørte galt og lå på sygehuset i lang tid. Så det var mange ting oveni hinanden og på én gang".

(Fonden Vita 2010)

Erfaringer fra projektet "Familierådgivning i efterskoleregi"

Ser man på erfaringerne fra projektet: **Familierådgivning i efterskoleregi – et udviklingsprojekt med udsatte og sårbare unge som målgruppe** (Fonden Vita 2010), så var de unge, som efterskolerne henviste til projektet, overvejende kendetegnet ved en eller flere af følgende **følelsesmæssige reaktioner**:

- De var kede af det
- De var vrede og havde humørsvingninger
- De følte sig ensomme, manglede selvværd og var modløse
- De havde et sort/hvidt livssyn
- De var identitetsforvirret
- De havde selvskadende adfærd
- De var depressive

Ser man på de unges sociale reaktioner, var de overvejende kendetegnet ved at

- De afviste hjælp fra voksne
- De manglede redskaber og evner til at håndtere de konflikter og problemer, de har
- De var mere opmærksomme på andres behov og omverden end på sig selv
- De manglede socialt netværk
- De havde kun ringe erkendelse af, hvordan de virker på andre mennesker

[Retur til
indholdsfortegnelse](#)

LÆRERENS ROLLE

Forudsætningen for støtte og hjælpearbejde i forhold til sårbare og udsatte unge bygger på en faglig og tillidsbaseret relation og kontakt mellem den unge og den voksne/læreren. Det er afgørende igennem hele støtteforløbet, at den unge oplever en ligeværdig og fortrolig dialog og nære relationer til den voksne, der skal være den støttende.

Respekt og nærvær

De sårbare unge skal møde en voksen, der er interesseret i dem på en **respektfuld, nærværende, ærlig og nysgerrig** måde. Det er væsentligt, at den voksne kan se og forstå de vanskeligheder og ressourcer, den unge har, og at den voksne kan handle i forhold hertil.

Det siger de unge

Sårbare unge, der er blevet interviewet om den støtte, de har modtaget i forbindelse med deres efterskoleophold, oplyser blandt andet,

- at det har været en hjælp for dem, at der i kontakten med den voksne var en **åbenhed og forståelse**, der gav dem lyst til at fortælle og tale om deres problemer og hjemlige forhold. De oplevede sig set og forstået, og at de voksne hjalp dem med at sætte ord på de vanskeligheder, de havde.
- at de oplevede, at de voksne holdt af dem, respekterede dem og var **vedholdende i kontakten**. De oplevede, at det var deres behov, der var fokus på, at de havde indflydelse på samtalerne indhold.
- at de oplevede, at der var en **fortrolighed** mellem dem og den støttende voksne, hvilket blandt andet betød, at den voksne ikke uden først at have orienteret den unge, kontaktede andre om problemerne.
- at de oplevede, at den støtte de modtog, gav dem **ideer og redskaber** i forhold til de vanskeligheder, de havde. De oplevede, at de blev mødt med nysgerrighed, interesse og spørgsmål, der fik dem til at reflektere og se deres problemer fra nye og andre vinkler.

Retur til
indholdsfortegnelse

INDDRAGELSE AF FORÆLDRENE

Det er forældrene, der har ansvaret for de unge, så længe de er under 18 år. Forældrene er derfor en nødvendig og væsentlig aktør i samarbejdet. Der kan være forskellige barrierer i forhold til at inddrage forældrene.

Typiske barrierer kan være, at de unge ikke ønsker det, at forældrene kan finde det ubehageligt at blive kontaktet og unødvendigt at mødes, at det også kan være svært som efterskolelærer at være i dialog med den unge og forældrene om svære familieforhold. Se nærmere under afsnittene [Organisatoriske aspekter](#) og [Når efterskoleopholdet er i gang](#).

Behandling af oplysninger om den unge

Ved behandling af oplysninger om den unge – ikke mindst ved videregivelse af oplysninger – skal efterskolen og dens ansatte være opmærksomme på de regler, der i den forbindelse gælder.

Retur til
indholdsfortegnelse

Dette afsnit indeholder følgende:

Forvaltningsloven og persondataloven

Typer af oplysninger
Følsomme oplysninger
Øvrige forhold
Formål med at videregive oplysninger

Hvad er samtykke?

Et samtykke kan tilbagekaldes

Servicebogen

Samtykke ved anbringelse
Underretningspligt
Skærpet forpligtelse

FORVALTNINGSLOVEN OG PERSONDATALOVEN

Efterskoler er ikke som udgangspunkt underlagt bestemmelserne i forvaltningsloven. Dog er bestyrelsen, forstanderen og andre ansatte på efterskoler omfattet af bestemmelserne i forvaltningsloven, kapitel 8 om **tavshedspligt** mv.

Forvaltningsloven henviser i vidt omfang til persondataloven, hvad angår regler for, hvornår efterskolen må videregive oplysninger. Ud over at forvaltningsloven henviser til persondataloven, er efterskoler også direkte omfattet af persondataloven.

Typer af oplysninger

I såvel forvaltningsloven som persondataloven skelnes mellem forskellige typer af oplysninger, alt efter hvor følsomme oplysningerne er. Som følge heraf der er forskellige regler for, hvornår oplysninger må videregives.

Uanset typen af personoplysninger gælder dog, at der skal være et **sagligt formål både for at indsamle og videregive oplysningerne**. Om et formål er sagligt, afhænger først og fremmest af, om der er tale om løsning af en opgave, som det er naturligt for skolen at løse. Skolen eller den ansatte må ikke indsamle flere oplysninger, end det er nødvendigt for at opnå formålet.

Følsomme oplysninger

Oplysninger om racemæssig eller etnisk baggrund, politisk, religiøs eller filosofisk overbevisning, fagforeningsmæssige tilhørsforhold og oplysninger om helbredsmæssige og seksuelle forhold er defineret som følsomme personoplysninger – og må som udgangspunkt ikke registreres eller videregives.

Der findes dog undtagelser. Som den væsentligste kan nævnes, at skolen må behandle oplysningen, hvis den person, den vedrører, har givet **udtrykkeligt samtykke** til det. Det kan f.eks. være tilfældet, hvis der skal tages helbredsmæssige hensyn. Kravet om udtrykkeligt samtykke betyder, at et stiltiende eller indirekte samtykke ikke er tilstrækkeligt.

Retur til
indholdsfortegnelse

Øvrige forhold

Andre typer af oplysninger om rent private forhold anses også for følsomme. Det kan være oplysninger om **strafbare forhold, væsentlige sociale problemer** og lignende følsomme privatlivsoplysninger, f.eks. om interne familieforhold, **tvangsfjernelser mv.**

Uden samtykke kan efterskolen kun **undtagelsesvis** behandle sådanne oplysninger. Det er i så fald en betingelse, at det er nødvendigt for at varetage en berettiget interesse, og at denne interesse klart overstiger hensynet til personen. Videregivelse af disse oplysninger vil normalt kun kunne ske med den pågældendes samtykke, eller hvis skolen skal give oplysningerne videre som følge af regler i andre love eller bekendtgørelser.

Formål med at videregive oplysninger

Efterskolen kan videregive oplysninger om elever (og forældres) rent private forhold til andre interessenter i det omfang, det tjener et **sagligt** formål, f.eks. ved skoleskift. Det vil almindeligvis kræve samtykke.

Selvom det er muligt i nogle tilfælde at videregive oplysninger uden samtykke anbefales det, at indhente samtykke fra såvel den unge som forældrene. Dette sikrer åbenhed og dialog med den unge og er at foretrække også i de tilfælde, hvor videregivelse alternativt kan ske med henvisning til f.eks. lovhjemmel. En åbenhed, der eksempelvis også er brug for i forbindelse med udfyldelse af en **uddannelsesplan**.

HVAD ER SAMTYKKE?

Persondataloven bruger udtrykket **"udtrykkeligt samtykke"**. Et samtykke er enhver frivillig, specifik og informeret viljestilkendegivelse, hvorved den registrerede indvilliger i, at oplysninger, der vedrører den pågældende selv, gøres til genstand for behandling.

Det betyder, at det skal være klart, hvad der gives samtykke til – og det **bør være skriftligt**. Et samtykke kræver en

[Retur til
indholdsfortegnelse](#)

aktiv tilkendegivelse, dvs. det er ikke et samtykke, at man har haft mulighed for at sige fra uden at benytte sig af det.

Et samtykke kan tilbagekaldes

I kravet om, at et samtykke skal være specifikt, ligger, at samtykket skal være konkretiseret, så det klart og utvetydigt fremgår, hvad der gives samtykke til. Herunder **hvilke oplysninger**, der må behandles på baggrund af samtykket, **af hvem og til hvilke formål**. Den, der giver samtykke, skal informeres om samtykkets rækkevidde, så vedkommende er klar over, hvad det indebærer – og eleven eller forældrene kan altid tilbagekalde deres samtykke.

Myndige personer giver samtykke på egne vegne. Forældre giver samtykke på deres børns vegne, dog bør efterskoleelever give samtykke sammen med forældrene.

Er skolen i tvivl om, hvorvidt en oplysning må behandles, kan skolen rette henvendelse til **Datatilsynet**.

SERVICELOVEN

Serviceoven **retter sig primært mod kommunerne** og ikke efterskolerne. *Serviceovens kapitel 11* omhandler regler for særlig støtte til børn og unge. Lovens formål er at skabe **de bedst mulige opvækstvilkår** for de børn og unge, der har særlig behov for støtte, så de på trods af deres individuelle vanskeligheder kan opnå de samme muligheder for personlig udfoldelse, udvikling og sundhed som deres jævnaldrende. I vurderingen af hvordan kommunen skal udforme støtten, **skal den unges synspunkter altid inddrages** og tillægges passende vægt i overensstemmelse med alder og modenhed.

Den unges vanskeligheder skal så vidt muligt løses af hjemkommunen i samarbejde med familien og med dennes medvirken. Hvor dette ikke er muligt, må foranstaltningens baggrund, formål og indhold tydeliggøres for forældremyndighedsindehaveren eller den unge.

Retur til
indholdsfortegnelse

Samtykke ved anbringelse

Ved de undersøgelser og foranstaltninger, som kommunen kan foretage, kræves almindeligvis samtykke, jf. **Service-lovens § 50, stk. 1** og **§ 52, stk. 1**. Dette gælder bl.a. ved anbringelse af den unge på efterskole, hvor der skal gives samtykke fra forældremyndighedens indehaver og den unge, der er fyldt 15 år. Samtykket skal også omfatte formålet med anbringelsen.

Underretningspligt

Service-loven omhandler også begrebet underretningspligt. Alle borgere har ifølge **Service-lovens § 154** pligt til at underrette kommunen, hvis de får kendskab til, at et barn eller en ung fra forældres eller andre opdragers side udsættes for vanrøgt eller nedværdigende behandling – eller lever under forhold, der bringer dets sundhed eller udvikling i fare.

Det er en forpligtelse, som alle har, uanset hvilket job man bestrider eller ikke bestrider.

Skærpet forpligtelse

Service-lovens § 153 åbner mulighed for, at ministeren kan fastsætte regler om skærpet pligt til underretning for offentligt ansatte m.fl. Med hjemmel i denne bestemmelse har velfærdsministeren med **bekendtgørelse nr. 1336 af 30/11/2007** fastsat, at **ansatte ved frie grundskoler og frie kostskoler er omfattet af den skærpede forpligtelse til underretning**, når de gennem deres arbejde får kendskab til forhold, der giver anledning til formodning om, at et barn eller ung under 18 år har behov for særlig støtte.

Underretningspligten foreligger, når eleven har vanskeligheder i forhold til de daglige omgivelser, til skolen eller samfundet eller i øvrigt lever under utilfredsstillende forhold. Eller når der er behov for støtte på grund af nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne. Underretningspligten indtræder, når der ikke er rimelig mulighed for gennem egen virksomhed i tide at afhjælpe vanskelighederne, herunder gennem rådgivning og vejledning af forældrene og eleven.

Retur til
indholdsfortegnelse

Den skærpede underretningspligt påhviler **den enkelte ansatte**. Skolens ledelse og medarbejdere skal derfor alle være opmærksomme på disse bestemmelser.

Det er helt centralt, at I på skolen har en procedure for, hvordan I håndterer denne slags vanskelige sager. Herunder inddragelse af ledelsen og eventuelt kolleger, der kan være med til at kvalificere bekymringen.

Der er ingen formkrav til, hvordan underretningen kan finde sted. Den kan både ske **telefonisk, mundtligt, via e-mail osv.**

Når kommunen modtager en underretning, har kommunen pligt til at undersøge den unges forhold. Det vil i første omgang ofte ske ved, at kommunen tager kontakt til forældrene. Skolen kan ikke forvente at få information om kommunens handlinger på baggrund af underretningen, med mindre skolen er juridisk part i sagen.

Du kan læse mere om underretning på Ankestyrelsens side www.ast-tagsignalernealvorligt.dk

Organisatoriske aspekter

Her præsenteres du for en række organisatoriske overvejelser om, hvad man som efterskole kan gøre i forhold til unge med trivselsproblemer

Retur til
indholdsfortegnelse

Dette afsnit indeholder følgende:

Projektet "Sårbare unge i Efterskolen"

Faste procedurer

Ved erkendt sårbarhed
Ved uerkendt sårbarhed
Ved akut sårbarhed

Klare retningslinjer i arbejdsgangene

Hvem skal tale med den unge?
Yderligere afklaring

Lokalt samarbejde mellem flere skoler

Lærergruppens kompetencer

Ressourcepersoner

Kollegial sparring og supervision

Fem funktionelle fif

PROJEKTET "SÅRBARE UNGE I EFTERSKOLEN"

Dette afsnit om skolernes organisering af arbejdet med unge, der har trivselsproblemer, bygger i høj grad på erfaringer fra projektet "Sårbare unge i Efterskolen" og den rapport af samme navn, der i 2009 udkom om projektet.

I rapporten om sårbare unge i efterskolen blev der skelnet mellem unge med **erkendt sårbarhed** (kendt inden skoleopholdet startede) og **uerkendt sårbarhed** (kommer til kendskab under opholdet) samt akut opstået sårbarhed (f.eks. ved ulykke, sygdom m.m.).

FASTE PROCEDURER

For alle typer af sårbarhed gælder, at skolerne på forhånd kan tage beslutninger om, hvilke **arbejdsgange** der skal være som faste procedurer, hvilke medarbejdere der har hvilke **funktioner** samt skabe et overblik over **samarbejdsrelationer**, f.eks. i den enkelte skoles hjemkommune, samt i de kommuner, hvor der oftest kommer elever fra.

Procedurerne kan med fordel være en del af den årlige formulering og gennemgang på f.eks. planlægningsmøder ved skoleårets afslutning/opstart. Overordnet kan det anbefales, at de enkelte skoler har forholdt sig til følgende former for samarbejde internt og eksternt på skolerne:

Ved erkendt sårbarhed

Etablér dialog med elevens hjemkommune samt forældre og øvrige kontaktpersoner. Kommunerne er organiseret forskelligt, så vær opmærksom på, at alle kontaktoplysninger er til stede og løbende bliver ajourført. Forstander skal altid være orienteret. Skolens vejleder skal være orienteret, så der kan tages højde for elevens behov i forbindelse med elevens videre skolegang.

Ved uerkendt sårbarhed

Etablér faste procedurer på de enkelte skoler i forhold til hvem på skolen, der har de forskellige roller. F.eks. skal forstanderen altid informeres og tager som den første kontakt til forældre, hjemkommune m.fl. Kontaktlæreren

[Retur til
indholdsfortegnelse](#)

orienteres og etablerer "logbog" over forløb (flere skoler har mulighed for at arbejde med interne elektroniske registreringer.) Herefter er forløbet som ved erkendt sårbarhed.

Ved akut sårbarhed

Etablér faste procedurer på de enkelte skoler, så der altid er et beredskab parat. Forstander orienteres – og der aftales et videre forløb (som ovenfor beskrevet). De enkelte skoler vil altid kunne trække på lokale netværk, som f.eks. præst og læge.

KLARE RETNINGSLINJER I ARBEJDSGANGENE

Det er vigtigt at få klarlagt, hvem der gør hvad i forhold til den unge og forældrene, så der er en klar **rollefordeling**. Der findes en række nøglepersoner på skolerne, som ved hvert skoleårs begyndelse skal være forberedte på, hvilken rolle de har og hvilke arbejds gange, de skal benytte:

- Forstander
- Kontaktlærer
- Faglærere
- Vejleder
- Øvrigt personale, f.eks. sekretær, pedel, køkkenpersonale

Hvem skal tale med den unge?

Hvem skal have den opgave som **særligt interesse- og ansvarsområde**? De enkelte skoler har forskellige traditioner, vaner og arbejds gange i forhold til hvem, der gør hvad. Erfaringer viser, at det altafgørende er – at der gøres noget!

Det vil sige, at alle medarbejdere på skolen skal have vished for, at hvis der opstår en problematik (erkendt, uerkendt eller akut), så kender alle det næste skridt. Det må aldrig ske, at alle tror, nogen gør noget – mens ingen reelt har påtaget sig opgaven.

Yderligere afklaring

På den anden side er det heller ikke hensigtsmæssigt, at

Retur til
indholdsfortegnelse

alle gør noget, så der igangsættes et utal af procedurer, så eleven og dennes forældre måske i sidste ende taber – fordi ingen reelt har taget ansvar og ført sagen til ende. Afklar derfor på den enkelte skole:

- Hvem gør hvad?
- Hvornår?
- Hvor?
- Registrering og videregivelse af informationer?

LOKALT SAMARBEJDE MELLEMLERE EFTERSKOLER

De enkelte skoler kan have forskellige ressourcer, som kan anvendes til at fastholde eleverne i deres skoleophold. Store skoler har som oftest flere ressourcer og kan også have flere medarbejdere med specifikke ansvarsområder. For mindre skoler kan det være en fordel at etablere et **netværk med "naboskoler"** – så det sikres, at der bliver en vis form for faglighed i tilgangen til de sårbare elever. Det anbefales de enkelte skoler:

- At de har en struktureret plan for samarbejdet på medarbejderniveau
- At sager vedr. elever, der tages op på medarbejder/teammøder, altid er velforberejede, og at forældre og elever får et referat (evt. til hjemkommune m.m.)
- At der altid skal besluttes en videre proces i det tilfælde, at en elev har været drøftet på et møde. Denne beslutning skal elev og forældre orienteres om.
- At der er klare og kendte retningslinjer for procedurer for videregivelse af oplysninger (forældre, kommune m.fl.)

LÆRERGRUPPENS KOMPETENCER

Undersøgelsen vedrørende sårbare unge viste, at mange efterskolelærere har et ønske om mere viden i forhold til problematikker, der knytter an til sårbarhed. F.eks. kendskab til diagnoser og behandling, viden om skolernes ansvar og handlemuligheder, den enkelte medarbejders arbejde i krydsfeltet mellem undervisning og omsorg.

[Retur til
indholdsfortegnelse](#)

Ressourcepersoner

Det kan anbefales, at der på alle skoler er ressourcepersoner, der har som opgave at være opdateret m.h.t. praktisk viden om arbejdsgange mellem skole, ung/forældre og kommune (der er generelt erfaring for, at forstander har en afgørende rolle). Ressourceperson(er) har en vigtig funktion i forhold til at "klæde" kolleger på til opgaven.

At tage sig af sårbare elever er også et fagområde - på linje med at være ansvarlig lærer i dansk, engelsk, idræt m.m.

KOLLEGIAL SPARRING OG SUPERVISION

Mange af de skoler, der deltog i undersøgelsen vedr. "Sårbare unge på efterskole", udtrykte et stort **ønske om at ville rumme alle elever**. Det vil sige, at skolerne ønskede at være et tilbud til flest mulige elever i forhold til skolens værdigrundlag og elevernes behov.

Med hensyn til også at rumme de elever, som enten før et ophold eller under opholdet viste tegn på sårbarhed, er det et stort ønske, at dette arbejde tages lige så seriøst som det at være faglærer.

Det er derfor vigtigt at opbygge en skolekultur, hvor kollegial sparring er en **intern ressource**, for at sikre en høj grad af medarbejdertrivsel og udvikling. Projektet med Fonden Vita viser, at supervision med **udefrakommende supervisor** har en meget gunstig indflydelse for medarbejdernes engagement og fortsatte lyst til og mod på at arbejde med de sårbare unge.

Fem funktionelle fif

- Hurtig hjælp er dobbelthjælp
- Jo mere viden, jo bedre støtte – åbenhed mellem skole/forældre/elever og kommune er nøgleordet
- Arbejd systematisk med indsamlingen af informationer og opsamling af erfaringer
- Kend de klare aftaler om, hvem der gør hvad
- Samarbejde på alle niveauer – og på tværs af skoler

Erkendt sårbarhed

Og hvordan kan et samarbejde mellem efterskole og kommune foregå?

Retur til
indholdsfortegnelse

Dette afsnit indeholder følgende:

Samarbejde mellem kommunen og efterskolerne

Økonomisk støtte eller anbringelse

Økonomisk støtte til forældre

Et vågent øje hos efterskolerne

Anbragte unge på efterskole

Godkendelse af efterskole som opholdssted

Kommunens information om den unge

Matchningen af anbragte unge til efterskolen

Samarbejde undervejs mellem efterskolen og kommunen

SAMARBEJDE MELLEM KOMMUNEN OG EFTERSKOLERNE

Afsnittet omhandler dem, der andet sted i vejledningen er omtalt som de erkendte sårbare unge. Det vil sige unge, hvor efterskolen kender til vanskelighederne **inden** skolestart.

Økonomisk støtte eller anbringelse

Når der er behov for særlig støtte, har de kommunale myndigheder mulighed for at anvende et ophold på en efterskole som en foranstaltning i henhold til **Serviceovens § 52**.

Kommunen har følgende **muligheder for at yde støtte**:

- I henhold til **Serviceovens § 52a** kan kommunen beslutte at yde økonomisk støtte til ophold på en efterskole, når forældremyndighedsindehaveren ikke selv har midler dertil. Støtten kan gives som fuldbetaling til opholdet på efterskole eller som delvis økonomisk støtte.
- I henhold til **Serviceovens § 52 stk. 3 nr. 7** kan kommunen beslutte at anbringe den unge uden for hjemmet på en efterskole, som må anses for egnet til at imødekomme barnets eller den unges behov.

Om de kommunale myndigheder bruger den ene eller anden bestemmelse afhænger af, hvor stort den unges behov er for støtte – og om skolen har en godkendelse som opholdssted.

Økonomisk støtte til forældre

I forhold til **Serviceovens § 52a** skal den unge have et særligt behov for støtte. Økonomiske forhold hos forældrene, eller prisen på et skoleophold er ikke alene en begrundelse for at give tilskud. Der skal også være en socialfaglig begrundelse.

Denne mulighed bliver anvendt, når kommunen vurderer, at den unge vil have godt af et ophold på en efterskole, og at efterskoleopholdet kan gennemføres uden yderligere

Retur til
indholdsfortegnelse

støtte. Der er **krav om**, at kommunen skal udarbejde handleplan for den unge før start på efterskolen. Der er **ikke krav om**, at kommunen skal føre et løbende tilsyn med den unge.

Et vågent øje hos efterskolerne

Efterskolen ved i nogle tilfælde ved opstarten, at hjemkommunen yder tilskud til forældrebetalingen. Det er her vigtigt at være ekstra opmærksom på den unge samt at være opmærksom på, med hvilken begrundelse kommunen har givet tilskud. Efterskolen kan dog ikke altid se, om kommunen har bevilget tilskud til opholdet, da dette også kan gives direkte til forældrene.

ANBRAGTE UNGE PÅ EFTERSKOLE

I henhold til [Servicelovens § 52 stk. 3 nr. 7](#) er der større krav til sagsbehandlingen. Der skal foretages en undersøgelse af den unges forhold i henhold til [Servicelovens § 50](#). Der skal udarbejdes en handleplan i forhold til [Servicelovens § 140](#).

Senest 3 måneder efter, at der er iværksat en foranstaltning, skal det vurderes, om indsatsen og handleplanen skal ændres. Herefter skal vurderingen af, hvordan det går den unge, ske på baggrund af kommunens **løbende tilsyn** med den unge på anbringelsesstedet. [Servicelovens § 70](#).

Kommunen er således ansvarlig for, at der føres tilsyn med den unge, der er anbragt på efterskolen.

Godkendelse af efterskole som opholdsted

I henhold til [Servicelovens § 142](#) skal efterskolen være godkendt som opholdtsted af den stedlige kommune. Godkendelsen skal også omfatte, hvor mange anbragte unge skolen må tage imod.

Kommunens information om den unge

Det er vigtigt, at efterskolen anmoder om at få tilsendt relevante oplysninger inden skolestarten. Dette med henblik på en vurdering af, om efterskolen pædagogisk kan magte den unge, den unges familiære netværk/støtte muligheder

Retur til
indholdsfortegnelse

uden for efterskolen, den unges **faglige kundskaber**, og om efterskolen har tilbud, der matcher den unges **interesser**.

De informationer, efterskolen har behov for, kan findes i dokumenter som:

- En § 50-undersøgelse
- Handleplan
- Udtalelser fra den unges tidligere skoler
- Vurdering fra PPR
- Andre relevante undersøgelser
- UU uddannelsesplan (Samtykke fra forældre er givet i uddannelsesplanen)

Kommunen kan udlevere ovenstående informationer, såfremt de har samtykke fra forældrene.

Når der er tale om en anbringelse, er det vigtigt, at sagsbehandleren og efterskolens kontaktperson hurtigt får etableret rammerne for et samarbejde.

I det øjeblik der er tale om en anbringelse, skal det været aftalt med skolen, inden eleven starter. Kommunen kan således ikke i løbet af skoleåret gøre efterskolen opmærksom på, at en given elev er anbragt og derefter stille krav om skriftlig afrapportering m.v.

I forbindelse med det indledende møde aftales rammer for det videre samarbejde. Vigtige punkter er:

- Kommunen og efterskolen udarbejder en aftale for den enkelte unges anbringelse på efterskolen. Den skal indeholde, hvad målet er med anbringelsen, **gensidige forventninger**, hvilke informationer der skal udveksles og til hvem, hvordan man vil følge op og vurdere den unges forløb. Dette skal også fremgå af den **kommunale handleplan**.
- **Kommunen** er ansvarlig for løbende at følge op på aftalen og handleplanen.

Retur til
indholdsfortegnelse

- **Efterskolen** skal med aftalte intervaller beskrive og vurdere den unges forløb, f.eks. i form af en skrivelse til kommunen før de aftalte opfølgingsmøder.

Matchningen af anbragte unge til efterskolen

Allerede i forbindelse med den første henvendelse fra kommunen er det vigtigt at få talt om efterskolens muligheder og begrænsninger, inden der aftales møde med den unge, forældrene og sagsbehandleren.

Følgende punkter kan man overveje at have fokus på:

- Efterskolen er et skoletilbud, der som mål har at **kvalificere og afklare** den unge til at gå i gang med en ungdomsuddannelse.
- Den unge skal have lyst til at komme på efterskole og gerne have interesser, der matcher skolens tilbud.
- Den unge skal kunne indordne sig under nogle givne regler og være indstillet på, at det **kræver en indsats** at gennemføre skoleforløbet.
- Den unge skal være parat til at ville indgå i **sociale sammenhænge** og fungere sammen med andre unge.

Samarbejde undervejs mellem efterskolen og kommunen

Når den unge er blevet anbragt på efterskolen, skal kommunen følge op på forløbet for at sikre, at handleplanen følges, og formålet med anbringelsen opnås.

Følgende punkter kræver opmærksomhed:

- I Serviceloven er der formuleret krav om, at der skal følges op på anbringelsen senest 3 måneder efter, at foranstaltningen er sat i værk – og herefter minimum senest hver 12. måned. Efterskolen kan bede om flere opfølgingsmøder udover ovenstående. Det anbefales, at der minimum aftales et **udslusningsmøde ca. 3 måneder. før afslutningen** af efterskoleopholdet.

Retur til
indholdsfortegnelse

- Hav fokus på de **gensidige forventninger** og på hvilke mål, både på det faglige, personlige og sociale plan, der skal arbejdes med.
- Det er vigtigt at **gøre målene konkrete**. Det er så lettere for efterskolen at arbejde med målene og følge op på dem.
- Skal der ske større ændringer/justeringer af aftalerne, skal der informeres skriftligt herom til de involverede parter. Er det nødvendigt med ekstra ressourcer, skal der ansøges om dette. Hvis det f.eks. er i form af **ekstra støttetimer**, skal det beskrives, hvad timerne skal bruges til, og hvor mange der skønnes nødvendige. Hvis der er tale om **psykolog- eller familierådgivning**, skal der redegøres for, hvorfor efterskolen vurderer, at der er behov for ekstern hjælp – samt hvilke forventninger, skolen har hertil.

Uerkendt sårbarhed

Hvordan tackler man sårbare unge, der opdages i efterskoleforløbet?

[Retur til indholdsfortegnelse](#)

Dette afsnit indeholder følgende:

Tag din bekymring alvorligt!

Kontakt til kommunen
Samtykkeerklæring
Underretningspligt
Sagsforløb i kommunen

Hvad kan efterskolen selv gøre?

Andre former for støtte til den unge

Praktiserende læge
Selvhjælpsgrupper
PPR - Pædagogisk Psykologisk Rådgivning
Den lokale præst
Sundhedsplejerske

Hvis efterskoleforløbet ophører før tid

TAG DIN BEKYMRING ALVORLIGT!

Det er vigtigt, at efterskolerne tager en eventuel bekymring alvorligt så tidligt som muligt og er opmærksom på de områder af den unges familiære og sociale forhold, som man erfaringsmæssigt ved, enten har stor indflydelse på den unges trivsel, eller som kan indikere, at den unge er sårbar.

For at kunne tilbyde den rette støtte, er det nødvendigt, at den enkelte efterskole har **viden om**, hvordan **sagsforløbet** almindeligvis er i den enkelte kommune.

Der henvises i øvrigt til afsnittet om **Fokus på afklarings-samtalen** og **Når efterskoleopholdet er i gang**. Her kan hentes inspiration til områder, man bør være opmærksom på.

Kontakt til kommunen

Beslutter efterskolen at ansøge om økonomisk støtte til den enkelte elev, kan det være hensigtsmæssigt, at efterskolen, før en ansøgning sendes, **tager telefonisk kontakt** til kommunen og får talt **med sagsbehandleren**. Dels for at ansøgningen kan stiles til rette vedkommende, og dels for at sagsbehandleren ved, at der er en ansøgning på vej og kort er orienteret om eventuelle særlige forhold.

Kort tid efter ansøgningen er sendt, kan det være hensigtsmæssigt telefonisk at kontakte sagsbehandleren og sikre sig, at ansøgningen er modtaget og få talt om det **forventede tidsperspektiv** for behandlingen.

Samtykkeerklæring

Før kommunen kan behandle en ansøgning, skal forældremyndighedsindehaveren give samtykke hertil. Læs nærmere i afsnittet **Hvad er samtykke?**

I henhold til **§ 53 i Serviceloven** er det kommunen, der skal indhente en samtykkeerklæring fra forældrene og den unge, der er fyldt 15 år, inden de kan foretage en undersøgelse og iværksætte en eventuel foranstaltning.

Retur til
indholdsfortegnelse

Efterskolen skal kontakte forældrene og gøre opmærksom på, hvilken bekymring skolen har samt hvilken hjælp skolen ønsker at få fra kommunen. Det anbefales, at forældrene og den unge underskriver en samtykkeerklæring, som vedlægges ansøgningen til kommunen. Kommunen kan så med det samme begynde behandlingen af sagen.

Underretningspligt

Er problemet alvorligt, skal der i henhold til [§ 153 i Serviceloven](#) ske underretning/"bekymringsbrev" til kommunen, og der skal ikke foreligge en [samtykkeerklæring](#). Se nærmere i afsnittet om [Behandling af oplysninger om den unge](#).

Det er imidlertid vigtigt at **informere forældrene** om underretningen og eventuelt sende en kopi til dem. I samme forbindelse kan efterskolen invitere forældrene og eleven til en samtale om skolens bekymring, og om hvorfor man har valgt at fremsende en underretning. Dette for at bibeholde et samarbejde mellem skole og forældre.

[Skema](#) til brug i forbindelse med underretning til kommunen.

Sagsforløb i kommunen

Når sagsbehandleren i kommunen modtager en henvendelse/underretning fra en efterskole, skal/kan sagsbehandleren udarbejde en undersøgelse i henhold til [Serviceloven § 50](#).

En undersøgelse i henhold til [Servicelovens § 50](#) er en kvalificeret, faglig og dokumenteret afdækning af, om der foreligger problemer, som bør resultere i en indsats, herunder en vurdering af, hvilke forhold hos den unge og familien, der bør være mål for indsatsen. Undersøgelsen skal ifølge [Servicelovens § 50 stk. 6](#) afsluttes senest 4 måneder efter, at den kommunale myndighed bliver opmærksom på, at der er behov for særlig støtte.

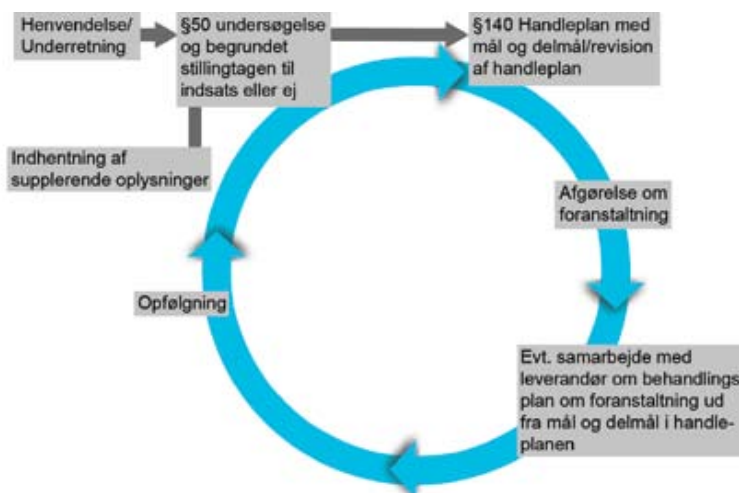
Såfremt kommunen vurderer, at der er behov for særlig støtte, skal der udarbejdes en **handleplan** i henhold til

[Retur til indholdsfortegnelse](#)

Serviceovens § 140. En handleplan er et dokument, der beskriver delmål, mål, forventet varighed og indhold af indsats overfor den unge. Handleplanen ligger til grund for afgørelsen om, hvilken eller hvilke foranstaltningstyper, der skal igangsættes.

Nedenstående cirkel beskriver et sagsforløb i en kommune fra en henvendelse til iværksættelse af en foranstaltning.

Kilde: Servicestyrelsen. Håndbog om anbringelsesreformen 2007

HVAD KAN EFTERSKOLEN SELV GØRE?

I rapporten "Sårbare unge på efterskole" (Efterskoleforeningen 2009) og projektet "Familierådgivning i efterskoleregion" (Fonden Vita 2010) fremgår det, at hurtig **hjælp er dobbelt hjælp** – til at undgå drop out.

Det anbefales derfor at overveje følgende:

- At efterskolerne organiserer sig således, at de på budgettet har **kalkuleret med**, at de i et skoleforløb vil få **ekstra udgifter** i forbindelse med sårbare unge.

Retur til
indholdsfortegnelse

- At efterskolen sideløbende med ansøgningen om økonomisk støtte **iværksætter støtten**, med forventning om efterbevilling fra kommunen.
- Ved behov for ekstern støtte (eksempelvis psykologhjælp) overvejes, om udgiften afholdes af forældrene eller kommunen.

Se i øvrigt afsnittet **Organisatoriske aspekter**.

ANDRE FORMER FOR STØTTE TIL DEN UNGE

Udover støtte fra kommunen er der mulighed for at finde støtte andre steder, alt efter hvad problemerne omhandler.

Psykologhjælp

Såfremt en elev får brug for psykologhjælp, kan lægen foretage en henvisning til psykolog, hvor sygesikringen dækker 60 % af de i overenskomsten gældende aftaler vedr. honoraret. Det betyder, at **forældrene vil få en betalingsdel**.

Det vil være muligt at søge kommunen om forældredelen, men så skal ansøgningen igennem kommunen, som beskrevet ovenfor.

Hvem er – som det ser ud nu - sikret hjælp?

Det er:

- Røveri-, volds- og voldtægts ofre.
- Trafik- og ulykkes ofre.
- Pårørende til alvorligt psykisk invaliderende sygdom.
- Pårørende til personer ramt af en alvorlig invaliderende sygdom.
- Pårørende ved dødsfald.
- Personer, der har forsøgt selvmord.

Mulighed for sygesikringstilskud til psykologbehandling står nærmere beskrevet på www.laegehaandbogen.dk. Se under Socialmedicin, Patientinformation og Psykologbehandling.

Retur til
indholdsfortegnelse

Elever med diagnoser

Får efterskolen mistanke om, at en ung er psykisk syg, kan man i samarbejde med forældrene rette henvendelse til den praktiserende læge, der kan henvise til en **psykiatrisk udredning**.

Dette kan foregå enten ved privatpraktiserende børne/ ungdomspsykiater eller på ungdomspsykiatrisk afdeling. Herefter kan der iværksættes medicinsk eller anden behandling. Fremtidige henvendelser skal herefter altid gå via den praktiserende læge.

Selvhjælpsgrupper

Mange steder i landet har **foreninger og frivillige organisationer** oprettet selvhjælpsgrupper for børn og unge. Selvhjælpsgrupperne kan f.eks. omhandle forældres misbrugsproblemer, psykisk syge forældre, livstruende sygdomme i nærmeste familie etc.

Skolen kan henvende sig til **Børne- og ungdomsforvaltningen** for at se, om der er en selvhjælpsgruppe i nærheden af efterskolen eller i den unges hjemkommunen. Man kan også søge på nettet, da tilbuddene er meget forskellige, alt efter hvor i landet efterskolen ligger eller forældrene bor.

PPR - Pædagogisk Psykologisk Rådgivning

Viser det sig, at der i efterskoleforløbet er behov for ekstra støtte i undervisningen, kan efterskolen henvende sig til PPR i hjemkommunen. PPR skal i henhold til efterskoleloven yde **vederlagsfri** pædagogisk psykologisk rådgivning til elever på efterskole.

Den lokale præst

Har den unge brug for en person, som han eller hun kan betro sig til, kan den lokale præst være en mulighed. Han har **tavshedspligt** og er ikke en del af problemstillingen, omkring den unge - og er således **neutral**.

Sundhedsplejerske

Sundhedsplejersken er uddannet sygeplejerske og har derfor en viden om **trivsel og mistrivsel** hos børn og unge.

Retur til
indholdsfortegnelse

Hun kan give råd og vejledning og komme med **anbefalinger** om, hvor skolen kan henvende sig for at få støtte til den unge. Efterskolen kan kontakte sundhedsplejersken i den kommune, hvor skolen er ligger.

HVIS EFTERSKOLEFORLØBET OPHØRER FØR TID

- Stopper en elev i et efterskoleforløb, enten af egen kraft eller ved bortvisning, skal der **altid** ske en tilbagemelding til UU i den unges hjemkommune. Information om elevens eventuelle vanskeligheder sker i samarbejde med forældrene.
Tilbage meldingen sker elektronisk gennem programmet Tilbage melding.dk (lovpligtig) og skal ske så hurtigt som muligt og allersnarest 5 dage efter, at eleven er stoppet. Det anbefales også, at vejlederen retter direkte henvendelse til UU enten telefonisk eller pr. mail for at orientere yderligere.
- Ved **erkendt sårbarhed**, hvor kommunen har anbragt den unge, skal skolen rette henvendelse til forvaltningen, så snart efterskolen har de første overvejelser om, at en elev ikke længere skal gå på efterskolen.
- Ved elever, som efterskolen har ydet en særlig indsats overfor, skal efterskolen vurdere, om der er brug for **særlig støtte** i forbindelse med de forhold, eleven udskrives til. Er der en bekymring skal der laves en underretning/et "bekymringsbrev" til forvaltningen i elevens hjemkommune.

Fokus på afklarings samtalen

Hvilke fokuspunkter og overvejelser, skal efterskolerne være opmærksomme på, når de har en kommende elev og forældrene til informations og/eller indledende afklarings samtale?

[Retur til indholdsfortegnelse](#)

Dette afsnit indeholder følgende:

Ekstra opmærksomhed

Fokuspunkter

Familiære forhold
Den unges måde at reagere/
fremtræde på
Den unges sociale forhold

Undervisningsministeriets vifte

EKSTRA OPMÆRKSOMHED

Hensigten er at være opmærksom på elever, der kan være udsatte og sårbare. At vurdere om de har brug for ekstra støtte og/eller særlig opmærksomhed for at kunne gennemføre et efterskoleforløb og komme videre med en ungdomsuddannelse.

Samtidig er det vigtigt at være opmærksom på, at sårbare unge er forskellige og kan være svære at kategorisere. De kan være sårbare i forskellige grader. De har forskellige følelsesmæssige, intellektuelle og sociale forudsætninger.

De har **forskellige familiære baggrunde**, og dermed er det også forskelligt hvor meget støtte og fra hvem, de kan hente støtte og opbakning i deres netværk. De oplever og påvirkes ikke ens af deres problemer, og deres trivselsproblemer kan komme til udtryk på forskellig vis.

Også unge med en socialt belastet baggrund udvikler sig vidt forskelligt. Der er **ikke en direkte årsagssammenhæng** mellem at have en socialbelastet opvækst, at være udsat - og at få et problematisk efterskole forløb.

Det kan godt være en vanskelig opgave for efterskolen at blive opmærksom på elever med **uerkendt sårbarhed** tidligt i forløbet.

Det kan derfor anbefales, at man på skolen

- orienterer sig i elevernes **uddannelsesplaner**
- er opmærksom på at have en hensigtsmæssig optagelsesprocedure. Herunder indholdet i en evt. samtale med elev og forældre inden skolestart.
- har samtaler med eleven og/eller forældrene så hurtigt som muligt, hvis man i løbet af skoleåret bliver opmærksom på, at eleven har vanskeligheder.

Retur til
indholdsfortegnelse

FOKUSPUNKTER

Familiære forhold

- **Svære skilsmisseproblemer kan have stor indvirkning på den unge.**
Hvordan er de hjemlige forhold? Hvordan er kontakten mellem forældrene? Hvordan er den unges forhold til og kontakt med henholdsvis moren og faren? Er skilsmissen belastende for den unge? – Og i givet fald hvordan? Hvilken/hvilke voksne taler den unge godt med og kan støtte sig til?
- **Boligforhold er en anden faktor, der kan indvirke stærkt på den unge.**
Hvor opholder den unge sig? Hvem bor den unge hos? Er det afklaret, hvor den unge skal være i hjemmeweekender og ferier?
- **Voldsomme familiebegivenheder påvirker også den unge markant.**
Gør særlige familieforhold, som kan have indflydelse på den unges trivsel i hverdagen, sig gældende? Er der ubearbejdet sorg ved f.eks. ulykker, tab af nærtstående familie?
- **Forældres misbrugsproblemer.**
Har én eller begge forældre – eller andre nære familiemedlemmer – alkohol- eller medicinmisbrug eller problemer med hash eller andre stoffer?
- **Forældres psykiske problemer/psykisk sygdom.**
Kæmper én eller begge forældre med psykiske problemer eller psykisk sygdom? Taler familien om det eller er det tabu? Hvordan viser de psykiske problemer sig for den unge i hverdagen?
- **Omsorgssvigt.**
Er der forhold i den unges opvækst eller aktuelle situation, som fremtræder bekymrende, uansvarlige og meget uhensigtsmæssige i forhold til den unges udvikling og trivsel?

[Retur til indholdsfortegnelse](#)

Den unges måde at fremtræde/reagere på

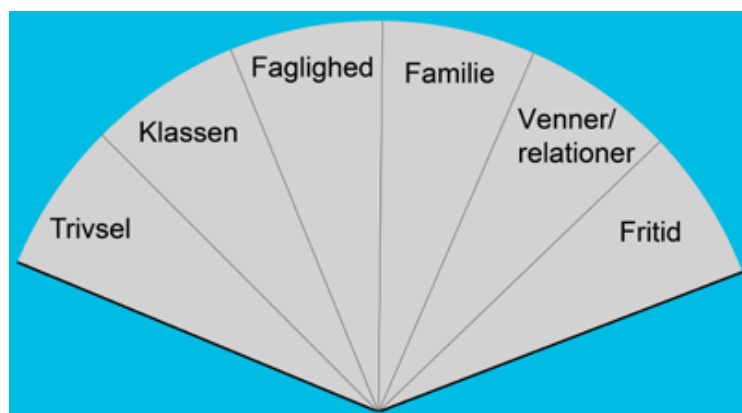
- Ked af det, ensom og humørsvingninger
- Vred
- Modløs og et sort/hvidt livssyn
- Depressiv
- Mangler selvværd
- Selvskadende adfærd
- Misbrugsproblemer

Den unges sociale forhold

- Mangler socialt netværk
- Afviser hjælp fra voksne
- Indgår i negative subkulturer
- Ekstremt omsorgsgivende overfor kammerater
- Har ingen erkendelse for egen virkemåde i forhold til kammerater og lærere
- Mangler evne til at håndtere konflikter

UNDERVISNINGSMINISTERIETS VIFTE

Efterskolerne kan også tage udgangspunkt viften herunder, når de skal danne sig et overblik over en elev eller kommende elevs situation.

Kilde: undervisningsministeriets håndbogsserie nr. 3 -2010

[Retur til
indholdsfortegnelse](#)

Der kan være hændelser eller problemer i en af kategorierne, uden at det giver problemer med at gennemføre et efterskoleophold. Samtidig kan et alvorligt problem i familien, i en kortere eller længere periode, medføre, at den unge har svært ved at koncentrere sig i timerne og/eller begå sig socialt.

Efterskolen skal være særligt opmærksom, hvis et større problem i en af kategorierne viser sig at give alvorlige problemer i andre kategorier.

Når efterskoleopholdet er i gang

Jeg er bekymret for en elev – hvad gør jeg?

[Retur til indholdsfortegnelse](#)

Dette afsnit indeholder følgende:

Få overblik

Det tager tid

Gå systematisk til værks

I forhold til en ung med erkendt sårbarhed

Mødeindkaldelse

Mødeafholdelse

I forhold til en ung med uerkendt sårbarhed

Dialog er afgørende

Tal med den unge

Tidsfaktoren

En anerkendende tilgang

Inspiration

Planlægning af samtalen

Inddragelse af den unge

Den kompetente unge

At arbejde procesorienteret

Samarbejdet med forældrene

Komplekse familieforhold

Barrierer for samarbejdet

Den svære forældresamtale

FÅ OVERBLIK

Det er vigtigt tidligt at tage sin bekymring alvorligt. **Hurtig hjælp er dobbelt hjælp** – det kan ikke siges for tit.

Samtidig skal man som efterskolelærer være opmærksom på, at det at skabe klarhed over den unges vanskeligheder og ressourcer er et **procesorienteret forløb**. Det handler om at skabe kontakt til den unge, så man i **fællesskab** med den unge kan arbejde på at afdække vanskeligheder og ressourcer.

Det tager tid

Arbejdet med at forsøge at skabe forandringer er en proces, der kan tage tid – og som helt sikkert vil bevæge sig frem og tilbage. Det sker over **flere samtaler**, og ofte vil der i løbet af samtalerne komme nye oplysninger frem. Der kan desuden ske ændringer i de hjemlige forhold, som gør, at den unges situation ser anderledes ud end først antaget.

GÅ SYSTEMATISK TIL VÆRKS

Som efterskolelærer skal man få beskrevet eller afdækket den unges **vanskeligheder og ressourcer**, før man begynder at vurdere, hvordan man vil arbejde på at skabe en forandring.

Beskrivelsen af den unge og den unges forhold skal ske i **samarbejde med den unge** – og som udgangspunkt også med **forældrene**. Ligeledes skal det videre arbejde med at skabe forandringer og refleksion ske i samarbejde og dialog med den unge og forældrene.

Retur til
indholdsfortegnelse

GÅ SYSTEMATISK TIL VÆRKS

Beskrivelse

Hvad ved efterskolen?

Hvordan oplever den unge sin situation?

Hvad oplyser forældrene?

Den unges netværk, hvem kan den unge støtte sig til?

Den unges vanskeligheder og ressourcer, (familie, kammerater, faglighed, trivsel, fritid).

Vurdering

Har efterskolen et tilstrækkeligt overblik over den unges vanskeligheder og ressourcer?

Efterskolens vurdering af den unges samlede situation.

Er skolen i stand til stille de nødvendige ressourcer til rådighed?

Handling

Hvad vil man arbejde på skal ændres?

Samarbejdet med den unge/ pædagogiske metoder.

Samarbejdet med forældrene.

Evt. indhentning af yderligere oplysninger.

Opfølgning

Signalere med jævne mellemrum over for den unge, at man kan huske, hvad der er talt om og at man er interesseret i, hvordan det går.

Følge op på mål, aftaler og opmærksomhedspunkter.

[Retur til
indholdsfortegnelse](#)

*I forhold til en ung med **erkendt sårbarhed***

Er der tale om en ung, hvis erkendte vanskeligheder er sværere eller anderledes, end man før skoleårets start var gjort bekendt med, er det nødvendigt at få talt med den unge og forældrene – og eventuelt den unges hjemkommune på ny.

Som **optakt til mødet** med forældrene, den unge og eventuelt den unges hjemkommune kan man arbejde med følgende:

- Beskriv efterskolens erfaringer med den unge, tal med den unge og beskriv vanskeligheder og ressourcer, og hvordan den unge oplever sit ophold på efterskolen.
- Beskriv **støttebehov** og hvilke hensyn, der skal tages i det daglige på efterskolen.
- Vurdér den **samlede situation**, og om efterskolen har tilstrækkeligt med oplysninger og erfaringer til at tage vare på det fortsatte efterskoleforløb. Mangler efterskolen oplysninger eller vejledning for at kunne tage vare på den unge?
- Vurdér hvilke **ændringer**, der skal til – og hvordan det kan gøres. Vær opmærksom på, om ledelsen og lærerne er enige i vurderingen af den unge.

Mødeindkaldelse

Send mødeindkaldelse og dagsorden for mødet ud til forældrene, den unge og andre relevante parter og vedlæg eventuelt **efterskolens beskrivelse** og vurdering af den unges vanskeligheder og ressourcer, samt den unges egen oplevelse af efterskoleopholdet.

Hvis den unges hjemkommune er inviteret med til mødet, men ikke har mulighed for/tid til at møde frem, sendes efterskolens beskrivelse, vurdering og **handlingsovervejelser til kommunen**. I skrivelsen gøres endvidere rede for eventuelle ansøgninger eller tiltag – og for hvornår efterskolen senest skal have en tilbagemelding og beslutning.

Retur til
indholdsfortegnelse

Mødeafholdelse

Afhold møde med forældrene, den unge og andre relevante parter. Drøft efterskolens beskrivelse og vurdering. Drøft, hvordan man vil arbejde med dét, der skal ændres og gøres anderledes. Det kan være, at den tilgang eller de **pædagogiske metoder**, der er aftalt på forhånd, skal justeres eller ændres.

Det kan være nødvendigt med et **tættere samarbejde** med forældrene samt at få talt med forældrene om, hvad de eller deres **øvrige netværk** kan bidrage med eller skal være opmærksomme på. Det kan være nødvendigt at søge hjemkommunen om **støttetimer** til den unge, eller at de timer, der er bevilget, skal sættes yderligere op.

Husk at **aftale konkret** hvordan og hvornår, der følges op på mål og aftaler. Husk at aftale hvem, der skal gøre det aftalte. Aftal eventuel ny mødedato, hvis dette er relevant. Til det næste møde skal der igen udarbejdes en beskrivelse og vurdering, som følger op på de overvejelser og aftaler, der er indgået.

I forhold til en ung med uerkendt sårbarhed

Er efterskolen bekymret for en ung, man ikke før skoleårets start var gjort bekendt med har vanskeligheder, skal man begynde med at tale med sine **lærerkollegaer og ledelse** om deres oplevelser og overvejelser i forhold til den unge. Skriv jeres bekymringer ned og aftal hvem, der har ansvaret for at få et nærmere indtryk af den unges vanskeligheder og ressourcer.

Udfordringen er, at der ikke tidligere er talt med den unge og forældrene om den unges og/eller familiens vanskeligheder – og hvorfor forældrene har valgt, at den unge skal på efterskole.

[Retur til
indholdsfortegnelse](#)

Dialog er afgørende

Gå i dialog med den unge og forældrene. Udgangspunktet for dialogen er det, efterskolen er bekymret for og optaget af:

- Begynd med at tale med **den unge** om bekymringerne. Lad den unge fortælle om sin oplevelse og forståelse af forholdene.
- Orientér **forældrene/forældremyndighedsindehaveren** om bekymringerne og den usikkerhed, efterskolen har. Tal med forældrene om deres oplevelse af situationen og om, hvad der eventuelt kan ligge til grund for, at den unge ikke trives.
- Overvej at tale med forældrene og den unge i **fællesskab**. Det kan være lettere at tale om vanskelighederne, når alle involverede er til stede på samme tid. Samtidig kan det også give et indtryk af, hvordan forældrene og den unge taler sammen, og hvordan de har det med hinanden.
- Få et indtryk af hvordan den unge og forældrene **forstår og forholder sig til vanskelighederne**, og hvordan de kan løses. Tal med dem om og overvej, om der er andre, der kan bidrage med viden om eller erfaringer med den unge, som kan være til gavn for den unge.

Vurdér sammen med relevante lærekollegaer og ledelsen de oplysninger og det indtryk, man har fået af den unges vanskeligheder og ressourcer:

- Drøft, hvordan man kan **støtte** den unge. Hvilke muligheder er der inden for de rammer og ressourcer, efterskolen har til rådighed?
- Overvej om der er oplysninger, I mangler. Er der behov for støtte, som rækker ud over, hvad efterskolen kan tilbyde?

Retur til
indholdsfortegnelse

- Har efterskolen brug for **vejledning eller supervision** udefra for at blive afklaret?
- Hvordan skal forældrene/den der har forældremyndigheden inddrages? Skal den unges **bopælskommune underrettes?**
- Involvér og drøft jeres overvejelser med den unge og forældrene. Aftal hvordan I vil støtte den unge. Aftal hvordan forældrene skal holdes orienteret – og hvordan og hvornår I følger op på det, der aftales.
Planlæg.

OBS! Vurderer efterskolen, at den unges forhold og vanskeligheder er så alvorlige, at der skal ske en underretning til bopælskommunen, skal dette naturligvis ikke aftales med forældrene.

Efterskolen kan vælge at orientere forældrene om underretningen, hvilket af hensyn til det fremtidige samarbejde almindeligvis kan anbefales. Det er så bopælskommunens ansvar at undersøge forholdene nærmere.

TAL MED DEN UNGE

En måde at skitsere et **samtaleforløb** med en ung på, er ved hjælp af Forandringscirklen.

Forandringscirklen, som den er skitseret nedenfor, illustrerer et samtaleforløb, hvor den unge og efterskolelæreren arbejder sammen i en række faser. Processen i samarbejdet vil ikke altid forløbe så skematisk som fremstillet i figuren.

Tidsfaktoren

Tidsfaktoren kan være forskellig i de forskellige faser og for den enkelte unge. De unge oplever og påvirkes ikke ens af deres problemer. De kan have forskellige følelsesmæssige, intellektuelle og sociale forudsætninger, som har indflydelse på deres måde at håndtere deres vanskeligheder på og den støtte, der tilbydes dem.

[Retur til indholdsfortegnelse](#)

Forandringscirklen består af en række faser: 1. Kontakt og tillid, 2. Erkendelse, 3. Motivation, 4. Afprøvning af nye tanke- og handlemønstre, 5. Fastholdelse af nye tanke- og handlemønstre og 6. Afslutning.

Grundlæggende for et støttende samtaleforløb er, at der er en **tryk og tillidsfuld kontakt** mellem den unge og efterskolelæreren. Den unge skal have en oplevelse af, **at det nytter** og kan være en hjælp at tale og fortælle om vanskelighederne.

Måske ved den unge ikke præcist, hvad problemet er, men oplever at have det skidt og ikke at trives. Den unge skal have mod på/lyst til at involvere efterskolelæreren i det, der for den unge kan opleves som mere eller mindre kaotisk.

En anerkendende tilgang

Forudsætningen for, at den unge opnår tryghed og tillid, er, at efterskolelæreren formår at rumme den unges vanskeligheder, hvilket vil sige, formår at **anerkende og udvise** interesse for den unges oplevelse og forståelse uden

Retur til
indholdsfortegnelse

nødvendigt at forholde sig vurderende og give udtryk for at være enig eller uenig i det, den unge siger eller gør.

Det er vigtigt, at efterskolelæreren er i stand til at indtage **den unges perspektiv**, spørge interesseret og uddybende til det, den unge fortæller og sammen med den unge identificere den unges vanskeligheder og ressourcer. (Undervisningsministeriet 2010)

Inspiration

Man kan læse mere om Forandringscirklen, og hvordan man kan arbejde med de forskellige faser i evalueringsrapporten "**Familierådgivning i efterskoleregi**". Her kan man også finde forslag til overvejelser, spørgsmål, dilemmaer og udfordringer, der kan være relevante og forbundet med de forskellige faser.

Man kan også hente inspiration til samtalen med den unge i Undervisningsministeriets håndbogserie nr. 3 - 2010 "**Jeg kommer heller ikke i dag**" - om støtte af sårbare unge i uddannelse. Her kan man også finde forslag til visuelle værktøjer, som eksempelvis Mindmap, over ressourcer/udfordringer og Netværksdiagram.

PLANLÆGNING AF SAMTALEN

Nedenfor er opridset overvejelser, man kan gøre sig i forbindelse med planlægningen af den/de første samtaler med den unge:

- **Vær afklaret** med hvad du vil tale med den unge om. Hvad er din bekymring? Hvad ved du, og hvad har du hørt?
- Tal med den unge om din **tavshedspligt**, og hvem du taler med om den unge. Indgå en aftale om at hvis du taler med andre om forhold, der vedrører den unge, f.eks. den unges forældre, læge og lign., så sker det ikke uden, den unge er forudgående orienteret.
- Hvor lang **tid** skal samtalen vare? Aftal samtalerens varighed på forhånd samt hvornår samtalerne finder sted.

[Retur til
indholdsfortegnelse](#)

- Sørg for at I sidder i et lokale, hvor der er ro, og hvor I ikke forstyrres.
- Vær **nysgerrig og respektfuld**. Lad være med at tage afstand eller for hurtigt komme med gode råd. Hav fokus på den unges situation og den unges forståelse og oplevelse. Hvad påvirker den unge, og hvad ønsker den unge hjælp til?
- Brug eventuelt **netværksdiagram** til sammen med den unge at få **overblik** over familie og netværk, og hvem den unge har at støtte sig til og tale med.
- Hvilke **støttemuligheder/ressourcer** har efterskolen?
- Er der en lærerkollega eller en fra ledelsen, du kan få **sparring** hos og drøfte samtalen med før og efterfølgende?

INDDRAGELSE AF DEN UNGE

Inddragelse af de sårbare unge handler om, at ofte er de unge godt selv klar over, at de har vanskeligheder. De har bokset med dem i kortere eller længere tid og har mærket dem på egen krop. De kender i vid udstrækning deres familieforhold og ved ofte godt, hvad der ikke fungerer. Men de kan føle sig magtesløse. De ved ikke, hvad de skal stille op og mangler støtte og hjælp til at håndtere de konflikter, som er en del af deres tilværelse. De tror ikke på, at det nytter at gøre noget, og ikke alle har gode erfaringer med at tale med voksne om deres problemer.

Arbejdet med inddragelse af de sårbare unge er en proces, hvor de unge involveres og inddrages i de **psykologiske og sociale vilkår, forhold og beslutninger**, som har indflydelse på deres egen tilværelse. Hensigten er at styrke de unges ressourcer og ansvarlighed samt forebygge personlig og social mistrivsel.

Retur til
indholdsfortegnelse

Den kompetente unge

Det er ligeledes en proces, hvor de unge af forældrene og efterskolen skal opfordres til og støttes i at **definere deres egen virkelighed** og deltage i de beslutninger, der påvirker deres tilværelse.

Den unge skal opfattes som kompetent i forhold til sit eget liv og skal af efterskolelæreren støttes og vejledes til at handle som sådan. Det er væsentligt, at de støttes i at opfatte deres tilværelse som **sammenhængende og meningsfuld**, og at de støttes i at håndtere egne muligheder.

Det kræver følgende:

- At livet opleves som **begribeligt**. Det vil sige, at verden opfattes på den måde og i det omfang, den fremstår, og at problemstillingerne er klare og tydelige.
- At livet opleves som **håndterbart**. Der skal være ressourcer til rådighed, som kan bruges til at tackle problemet. Ressourcerne kan være både den unges egne og komme fra familie, venner, efterskolen og så videre.
- At livet opleves som **meningsfuldt**. Den enkelte skal have en følelse af, at der er noget i livet, som giver mening, er værd at tro på, at slås for og at engagere sig i.

(Empowerment på dansk, Andersen, Brok, og Mathiasen, 2000)

AT ARBEJDE PROCESORIENTERET

Man skal være opmærksom på og overveje følgende, hvis man vil arbejde procesorienteret med inddragelse af den sårbare unge:

- **Stil spørgsmål** i stedet for at fortælle den unge, hvad den unge skal gøre. Spørg til den unges oplevelse og forståelse af egen situation. Pas på med at samtalen ikke bliver et "forhør". Det skal være en **dialog**, hvor efterskolelæreren og den unge når frem til en fælles forståelse af den unges situation og vanskeligheder.

[Retur til
indholdsfortegnelse](#)

- **Lad den unge definere** egne problemer og egne behov. Hjælp til med at gøre dem klare og tydelige.
- Få den unge til at træde et skridt tilbage og hjælp den unge med at se på sit eget liv og se på **sammenhænge**. Kom med forslag til sammenhænge som den unge kan be- eller afkræfte.
- Foreslå andre måder at forstå og tænke på, som den unge kan **reflektere** over, og lad den unge selv beslutte, om de **nye perspektiver** skal forfølges.
- Hjælp med at udvikle **mål og ønsker** for forandring.
- Vær **rummelig** og støttende, hvis den unge begår fejl.
- Hjælp med at se på **ressourcerne** i familie og netværk.
- Hjælp med at tænke mulige **konsekvenser** igennem af potentielle beslutninger og handlinger. Hvad har den unge af gode oplevelser og erfaringer?
- Hjælp med at få øje på **egne ressourcer** og opmuntre den unge til at handle.

SAMARBEJDET MED FORÆLDRENE

"Det var rart at få prøvet det også. Det har da selvfølgelig betydet meget for mig, at han(læreren) gad komme med. Vi fik snakket om nogle ting. Jeg tror, det er nemmere, når der også er en anden til stede".

Det er forældrene/forældremyndighedsindehaveren, der har ansvaret for den unge, når de er under 18 år. Forældrene skal derfor orienteres og inviteres til et samarbejde, når den unge har trivselsproblemer.

Hvad enten efterskolen kender til vanskelighederne før skolestart eller først bliver gjort bekendt med dem, når efterskoleopholdet er i gang, så har efterskolen et ansvar

Retur til
indholdsfortegnelse

for, at **samarbejdsrelationen** til forældrene er **konstruktiv og ordentlig**. Og af hensyn til at få vanskelighederne løst bedst muligt, at det sker på et tidligt tidspunkt i forløbet.

Komplekse familieforhold

Erfaringerne viser, at en del af de unge med trivselsproblemer kan have komplekse familieforhold og **problematiske relationer** til den ene eller begge deres forældre. De komplekse familieforhold kan f.eks. være kendetegnet ved svære skilsmisser, dødsfald i familien, forældres psykiske problemer, voldelige og alkoholiserede forældre samt omsorgssvigt.

Skal de unge hjælpes til en større grad af trivsel og afklaring, er det derfor væsentligt at arbejde med de **unges relationer til deres forældre og netværk**. Det er derfor relevant at involvere og invitere de sårbare unges forældre til et samarbejde om, hvordan man bedst muligt støtter den unge igennem efterskoleforløbet.

Barrierer for samarbejdet

Erfaringerne viser også, at der kan være forskellige barrierer forbundet med samarbejdet med forældrene. F.eks. at de unge netop som følge af de problematiske relationer til forældrene ikke ønsker deres forældre involveret og ikke ønsker at deltage i en samtale om problemerne, hvor forældrene også er til stede.

"Det var læreren, der foreslog det. Jeg ville overhovedet ikke til at starte med, men så gik jeg delvis med til det, fordi jeg var så træt af at være på efterskolen. Og så ville jeg jo gerne vise konsulenten, hvor jeg kom fra og min hjemby. Så det havde også noget med det at gøre. Men den der samtale, den var jeg ikke så hooked på. Da vi kom hjem, så var jeg total klar på at tage hunden og gå, så kunne de snakke. Men det gik".

(Fonden Vita 2010)

Samtidig er det også erfaringen, at nogle af de unge efter samtalen har været lettede, og at samtalen har været vigtig for dem.

[Retur til
indholdsfortegnelse](#)

"For mig, der var det vigtigt, at hun vidste, hvem min mor var. Det var også vigtigt for min mor at møde hende. Nogle af de problemer, der var i forbindelse med efterskolen, det blev løst ved den samtale. Konsulenten var god til at få mig til at sige det på en anden måde. Så min mor bedre forstår".

(Fonden Vita 2010)

En barriere kan også være, at man **som efterskolelærer ikke føler sig klædt på** til at tale med forældrene om den unges vanskeligheder, eller at det er uvant at have et problemorienteret samarbejde med forældrene. Konsekvensen kan være, at man venter eller udskyder et samarbejde med forældrene til et senere tidspunkt, hvor problemerne har udviklet sig yderligere, og en hensigtsmæssig løsning måske er sværere at nå.

DEN SVÆRE FORÆLDRESAMTALE

Når man som efterskolelærer skal forberede sig på en vanskelig samtale med forældrene til en sårbar ung, kan man gøre sig følgende overvejelser (Pædagogisk relationskompetence, Juul og Jensen, 2004):

- **Skal jeg tale med forældrene alene, eller skal jeg bede en kollega eller min leder være med?**

Hvis man eksempelvis har svært ved eller ikke er tryk ved at få fortalt forældrene om den unges vanskeligheder, eller måske har svært ved helt præcist at sætte ord på, hvori problemerne består, kan det være en fordel og en sikkerhed at **have en kollega med**.

Man kan **supplere hinanden** og måske bedre være i stand til at lytte og være i dialog med forældrene. Hvis man er to om en samtale, kan man også efterfølgende tale om, hvad der gik godt og mindre godt.

Det er relevant at overveje, **hvor** samtalen skal finde sted. Hos forældrene eller på efterskolen? For nogle forældre er det vigtigt, at samtalerne finder sted på deres "hjemmebane",

Retur til
indholdsfortegnelse

hvor de føler sig mere trygge og bedre kan kommunikere.

- **Skal den unge deltage i samtalen?**

Som udgangspunkt skal den unge deltage i samtalen. Den unge kan både **bidrage**, men har også ret til at høre, hvad der bliver talt om. Den unge har **ret til** at give udtryk for sin mening og ret til indflydelse på sit eget liv.

Dilemmaet er naturligvis, hvis kontakten mellem forældrene og efterskolen er negativ og fyldt med gensidige beskyldninger og kritik. Samtidig har efterskolen også et ansvar for at standse et møde, hvor atmosfæren og stemningen bliver så belastende, at det ikke længere er konstruktivt og gavnligt for den unge.

- **Hvad vil man som efterskole gerne tale med forældrene om?**

Det er vigtigt inden mødet at have gjort sig klart, hvad man gerne vil tale med forældrene om, og hvordan man vil formulere det (også af hensyn til den unge, der deltager i samtalen).

- Hvad vil man fremhæve og lægge vægt på, og hvordan kan det **formuleres konstruktivt**? Sker det, at man bliver bebrejdede, vil mange forældre opfatte det negativt og begynde at forsvare sig. Man kan så let miste et ordentligt samarbejde og muligheden for at påvirke forældrene. Og samtalen bliver ikke den støttende, afklarende og åbne dialog, den unge har brug for.

Vær opmærksom på at **give plads** til at forældrene også kan have problemer og temaer, de finder relevante i forhold til de problemer, der er. Vær opmærksom på at forberede den unge på mødet med forældrene. Tal med den unge om hvad mødet skal omhandle, og hvad han eller hun ønsker, der skal tales om.

Vær opmærksom på at **udgangspunktet** for møderne med forældrene (hvis ikke de afholdes for sent i forløbet, og den unges efterskoleophold ikke står til at redde) er en dialog om, hvordan man bedst kan hjælpe

[Retur til
indholdsfortegnelse](#)

den unge. Derfor er det ikke muligt at forberede hele samtalen med forældrene fra start til slut. **Der skal være plads til dialogen og den ligeværdige samtale.**

- **Hvilken hjælp har læreren brug for fra forældrene?**
Forældrene er en ressource. De har viden om og erfaring med deres børn og har typisk gjort sig mange overvejelser om deres børns vanskeligheder. Forældrene skal i langt de fleste tilfælde være dem, der udgør den unges **netværk efter efterskoleopholdet.**

Derfor kan en inddragelse af forældrenes viden og erfaringer føre til, at der tales om problemfyldte dilemmaer og vanskeligheder på en anden og mere konstruktiv måde for alle parter.

- **Hvordan har jeg det med denne samtale?**
Det kan være, at man finder forældrene irriterende eller provokerende. Det kan være, at den sidste samtale, man havde med forældrene, ikke forløb godt og var anstrengende. Det kan være, at man er irriteret på den unge på grund af gentagne brud på reglerne. Det kan være, at man efterhånden ikke ved, hvad man skal stille op med den unge og ikke oplever, at forældrene bakker op.

Det kan derfor være relevant at overveje, hvordan man har det med den samtale, man skal have med forældrene. Måske er det hensigtsmæssigt at **tale med en kollega** før samtalen, eller at **have en kollega med til samtalen.** Og måske kan det være mere hensigtsmæssigt, at det er en anden lærer, der tager samtalen.

Det **humør og engagement**, den **attitude og fordomsfuldhed**, man møder frem med til en samtale med forældrene, kan have stor indflydelse på samtalens udfald.

Man kan hente inspiration til samarbejdet og samtalen med forældrene i evalueringsrapporten "[Familierådgivning i efterskoleregii](#)", Fonden Vita, 2010

Retur til
indholdsfortegnelse

Afslutningen af et efterskoleforløb

Ved afslutningen af et efterskoleophold skal der tages stilling til den sårbare unges fremtid.

Dette afsnit indeholder følgende:

Den unges fremtid

Det tager tid

Hjemkommunens rolle

Kommunernes organisering

Efterskolens vigtige viden

Uddannelsesplanen
Uddannelsesplanen har flere funktioner

Gode råd

Udfyldelse af uddannelsesplanen
Udslusningsmøde

Elevens kompetencer

Faglige kompetencer
Personlige kompetencer
Sociale kompetencer
Uddannelsesparathedsvurdering

Læs mere

DEN UNGES FREMTID

Når et efterskoleophold afsluttes, skal der tages stilling til den sårbare unges fremtid. Lovmæssigt skal alle 15 til 17-årige være i uddannelse eller i gang med en aktivitet, og efterskolen skal med sit indgående kendskab til den unge være med til at anbefale en aktivitet eller ungdomsuddannelse.

Alle elever i 9. og 10. klasse skal udfylde en uddannelsesplan og der findes forskellige procedurer for udfyldelse af planen afhængig af, hvilken ungdomsuddannelse eller aktivitet eleven ønsker, og/eller efterskolen anbefaler.

Efterskolen skal i uddannelsesplanen vurdere den unges kompetencer på det faglige, personlige og sociale område. Uddannelsesplanen findes på www.optagelse.dk.

HJEMKOMMUNENS ROLLE

Hvis efterskolen anbefaler særlige initiativer efter efterskoleopholdet, skal UU i elevens hjemkommune være en del af processen, da det er UU's lovmæssige pligt at bringe vurderingen og anbefalingen af et videre forløb videre i elevens hjemkommune. Det er kommunen, som i sidste ende, som bevilligende myndighed, er beslutningstager for hvilket tiltag, der endeligt kan/skal iværksættes. Særlige anbefalinger kan være hensyn til fremtidig **boform, økonomi og/eller uddannelse**.

Det er vigtigt, at der tidligt i udslusningsprocessen tages kontakt til elevens hjemkommunes UU-center, hvis efterskolen vurderer:

- At den unge endnu ikke er parat til at begynde på en ungdomsuddannelse og derfor anbefales en anden form for aktivitet
- At der er behov for støtte med hensyn til boform, økonomi, fritid og netværk
- At der er behov for en særligt tilrettelagt ungdomsuddannelse (STU-forløb) eller en erhvervsgrunduddannelse (EGU-forløb)

Retur til
indholdsfortegnelse

Kommunernes organisering

Bemærk at kommunerne er organiseret forskelligt med hensyn til, hvordan de internt har udarbejdet en procedure for sagsbehandlingen. Kontakt elevens hjemkommunes UU-center i tvivlstilfælde.

EFTERSKOLENS VIGTIGE VIDEN

Erfaringen viser, at de sårbare unge er i risiko for ikke at gennemføre den ungdomsuddannelse de påbegynder. Det er derfor vigtigt, at skolen giver dens viden videre omkring elevens faglige, sociale og personlige kompetencer så tidligt som muligt, således at de støtteforanstaltninger, den unge har brug for, er etableret ved skolens afslutning og ikke først skal opdages af den nye uddannelsesinstitution eller den kommunale instans.

Uddannelsesplanen

Alle elever i efterskolens 9. og 10. klasser skal udfylde en uddannelsesplan. Det er efterskolens pligt at sørge for, at det sker i et samarbejde med eleven og forældrene. I uddannelsesplanen indgår en uddannelsesparathedsvurdering af eleven, hvis den unge søger en erhvervsuddannelse eller en gymnasial uddannelse. Bemærk at der ikke skal foretages en uddannelsesparathedsvurdering, hvis den unge søger den 3-årige Ungdomsuddannelse for elever med Særlige Behov (STU), eller en Erhvervsgrunduddannelse (EGU).

Det er oftest **efterskolens vejledere**, som har opgaven med at koordinere processen med uddannelsesplanen. Dels kender de uddannelsessystemet og er især skarpe på de krav, som stilles på ungdomsuddannelserne. Dels kender de proceduren (bl.a. de mange deadlines, som skal overholdes) omkring videresendelse af uddannelsesplanen i www.optagelse.dk.

Uddannelsesplanen har flere funktioner:

- Dels bruges den i **vejledningsprocessen/udslusningsprocessen**, hvor den unge bl.a. skal beskrive sig

Retur til
indholdsfortegnelse

- selv og fortælle, hvilke fremtidsplaner han/hun har.
- Dels indeholder den en vurdering af den unges **uddannelsesparathed**, hvor efterskolen, forældrene og evt. elevens UU-center skal beskrive, på hvilken baggrund de har foretaget vurderingen – og kommentere yderligere på vurderingen.
Hvis der er dokumentation for vurderingen, skal den bringes videre pr. post, og det noteres i uddannelsesplanen hvilke dokumenter, det drejer sig om.
Husk samtykke fra forældrene.
  - Dels indeholder den en beskrivelse af, hvilke former for støtte, der er behov for, for at den unge kan gennemføre uddannelsesvalget, f.eks. en **mentor, it-rygsæk, sps-støtte** mv.
  - Dels som et **ansøgningskema** til en ungdomsuddannelse/10 klasse.
  - Dels som en **orientering til elevens UU-center**, da det er deres pligt at følge op på den unges uddannelsesplan.

GODE RÅD

Udfyldelse af uddannelsesplanen

Uddannelsesplanen beskriver elevens plan for fremtiden. Det er derfor meget vigtigt, at alle væsentlige oplysninger fremgår af uddannelsesplanen, så eleven får den bedst mulige overgang.

Det er hensigtsmæssigt, at efterskolen har aftalt en procedure for, hvordan processen skal foregå. Dermed har man klarhed over, hvem der gør hvad – og hvornår. Husk at forældrene skal inddrages i denne proces.

Beskrivelserne af især elevernes faglige, sociale og personlige kompetencer samt evt. kommentarer skal skrives i et almindeligt sprog, så både den unge, forældrene, den modtagende uddannelsesinstitution og elevens hjemkommunes UU-center kan læse og forstå den. Disse beskrivelser kan danne grundlag for den udtalelse, som mange efterskoler giver eleverne ved efterskoleopholdets ophør.

Retur til
indholdsfortegnelse

Den del af processen, hvor eleverne skal beskrive sig selv og sine ønsker for fremtiden, kan foregå i et samarbejde mellem skolen og eleven, da det ikke er sikkert, at den unge er i stand til at formulere beskrivelsen af sig selv.

Hvis eleven har brug for særlig støtte, er det især vigtigt, at det står klart for den fremtidige kommunale instans og/eller uddannelsesinstitution hvilke behov for støtte, der er brug for samt hvilke konkrete forslag til støtte, der kan anbefales.

For de elever, hvor **sårbarheden er erkendt**, er det oftest aftalt inden efterskoleopholdet, hvordan proceduren omkring udslusningen skal foregå. Ved udfyldelse af planen arbejdes der derfor oftest videre på de aftaler, der er blevet truffet med den unges kommunale instans (UU-vejleder/sagsbehandler).

For de unge med **uerkendt sårbarhed**, hvor sårbarheden blev erkendt under efterskoleopholdet, er det vigtigt, at de nye oplysninger og de behov, der måtte være, indskrives i planen.

En beskrivelse af de tiltag, som blev foretaget under efterskoleopholdet er ligeledes vigtige at skrive ind i uddannelsesplanen.

Udslusningsmøde

Processen kan omfatte et udslusningsmøde, hvor skole, forældre, den unge og den kommunale instans (UU-vejleder og/eller sagsbehandler) kan indbydes – **afhængigt af den enkelte sag**.

Mødets **dagsorden** kan tage udgangspunkt i de anbefalinger, som efterskolen har i forbindelse med hensyn til **fremtidig uddannelse, boform, økonomi** mv. Det er vigtigt, at forældrene og den unge kender problemstillingerne på forhånd.

Hvis der er bekymring for, hvorvidt familien er i stand

Retur til
indholdsfortegnelse

til at støtte den unge tilstrækkeligt, tages der kontakt til socialforvaltningen i hjemkommunen. Det kan f.eks. være hvis den unge ikke kan bo hjemme på grund af konflikter. Denne kontakt bør som udgangspunkt ske i samarbejde med forældrene.

ELEVENS KOMPETENCER

Det er vigtigt, at skolen får givet sin viden om elevernes kompetencer videre.

Her følger inspiration til beskrivelse af elevens **faglige, personlige og sociale kompetencer**:

Faglige kompetencer

- Om den unges faglige evner
- Er nysgerrig og har lyst til at lære
- Er god til at reflektere og nytænke
- Er vedholdende og kan koncentrere sig
- Kan bruge sin faglighed i forskellige sammenhænge

Personlige kompetencer

- Hvordan er den unges selvtillid?
Herunder at være god til at sætte mål
Har vilje til at fastholde og nå målene
Kan lære af egne fejl
- Har den unge indsigt i egne problemer, og hvordan de løses?
- Har den unge evne til at vælge og træffe selvstændige beslutninger?
Herunder at kunne vurdere egne evner og træffe valg ud fra det
- Har handlekompetence
- Er motiveret til at gå i gang
- Hvilke interesser har den unge?
- Kan den unge fastholde en interesse eller skifter den unge interesser jævnlige?

Sociale kompetencer

- Relationskompetencer
Evnen til at etablere, udvikle og fastholde relationer

Retur til
indholdsfortegnelse

- til kammerater, lærere, vejleder med flere
- Evne til at indgå i forpligtende fællesskaber
Hvordan indgår den uge i grupper, og hvilken rolle har den unge i gruppen?
  - Evne til at indgå i demokratisk funderede fællesskaber
Eksempler fra kontaktgruppen, fællessamlingerne, div. planlægningsgrupper m.v.
Hvordan agerer den unge i forhold til pligter og arbejdsopgaver?
  - Har den unge empati?
Om den unges indlevelsessevne i en anden persons følelser, tanker, behov m.v.
  - Konflikt håndtering
Hvordan håndterer den unge egne og andres konflikter?
  - Har den unge et netværk uden for efterskolen/derhjemme, f.eks. personer som betyder noget?

Ovenstående er udelukkende tænkt som inspiration til jeres arbejde.

Uddannelsesparathedsvurdering

Hvis den unge søger en erhvervsuddannelse (EUD) eller en gymnasial uddannelse (HHX, HTX, STX, HF), skal den unges kompetencer vurderes i forhold til dette og med vægten på de faglige, personlige og sociale kompetencer.

Parathedsvurderingen er en opgave som det anbefales at elevens lærere, kontaktlærer og vejleder samarbejder om. Det anbefales at der aftales en procedure for, incl. en tidsplan, hvordan processen skal foregå.

I kan få yderligere inspiration til arbejdet med uddannelsesparathedsvurdering i Undervisningsministeriets pjece Klar, parat uddannelse – inspiration om uddannelse. Den kan findes på www.uvm.dk

---

Retur til
indholdsfortegnelse

LÆS MERE

Fra 9. og 10. klasse til ungdomsuddannelse – hvordan?
Pjece fra Undervisningsministeriet. 2010.

www.e-pages.dk/uvm/31/

Optagelse.dk

Hjemmeside hvor uddannelsesplanen og vejledninger
findes.

www.optagelse.dk

UVM´s hjemmeside for Unge med særlige behov

<http://www.uvm.dk/Uddannelse/Tvaergaaende%20omraader/Ungdomsuddannelse%20for%20unge%20med%20saerlige%20behov.aspx>

Den ungdomsuddannelse som Undervisningsministeriet
kalder forkortet: USB, men som i daglig omtale oftest i
forkortet form kaldes STU: Særlig Tilrettelagt Ungdomsud-
dannelse

Specialpædagogisk støtte (SPS)

Hjemmeside med oplysninger om ansøgning om SPS-støtte.
Støtten skal sikre elever med en fysisk eller psykisk funk-
tionsnedsættelse mulighed for at gennemføre en uddan-
nelse på lige fod med andre.

www.spsu.dk

Mødestedet for efterskolevejledere

Efterskoleforeningens hjemmeside for vejledere.

www.efterskole.dk/vejledning

Litteraturliste

[Retur til
indholdsfortegnelse](#)

Børn og Unge i Danmark, Velfærd og Trivsel 2010.
SFI 2010
SFI' forlag

**Efterskolernes effekt på unges uddannelse og
beskæftigelse**
Capacent Epinion, 2008
Efterskoleforeningen

**Familierådgivning i efterskoleregi – et udviklings-
projekt med udsatte og sårbare unge som målgruppe.**
Fonden Vita – center for socialt arbejde
Evalueringsrapport marts 2010

Pædagogisk relationskompetence
Jesper Juul og Helle Jensen
Forlaget Apostrof 2002

Empowerment på dansk
Maja Lundemark Andersen, Pernille Nørlund Brok og Henrik
Mathiasen
Dafolo forlag 2000.

Sårbare unge på efterskole
Rapport udarbejdet af Annette Vilhelmsen og Ulla Højmark
(2009)
Efterskoleforeningen

Det gode forløb
Styrelsen for Social Service, marts 2006

**Jeg kommer heller ikke i dag – om støtte af
sårbare unge i uddannelse**
Undervisningsministeriets håndbogsserie nr. 3 2010.

Nyttige links og tlf. numre

Retur til
indholdsfortegnelse

ADHD foreningen

www.adhd.dk

tlf. 70 21 50 55

www.aspergerforeningen.dk

Børns vilkårs børnetelefon

tlf. 35 55 55 59

Mandag til fredag kl. 12 - 21

Lørdag og søndag kl. 9 - 11

Børn og unge kan ringe på: 11 61 11

Mandag - torsdag kl. 12 - 21

Fredag kl. 12 - 19

www.boernenettet.dk

Børns Vilkårs Forældretelefon

Forældre kan ringe på

tlf. - 35 55 55 57

Mandag - torsdag kl. 12 - 21

Fredag kl. 12 - 19

www.livslinien.dk

tlf. 70 20 12 01

Hverdage fra kl. 16 - 23

www.ventilen.dk

tlf. 70 20 83 08

info@ventilen.dk

- ung til ungt projekt for ensomme unge
- Mødesteder i Kbh., Roskilde, Nykøbing F., Odense, Esbjerg, Herning, Aalborg

www.spiseforstyrelser.dk

tlf. 35 36 49 13

Landsforeningen mod spiseforstyrelser og selvskade

- Hjælp til dig der lider af en spiseforstyrelse
- Hjælp til dig der kender en der lider af en spiseforstyrelse

[Retur til
indholdsfortegnelse](#)

www.cancer.dk

tlf. 80 30 10 30

- Kræftens Bekæmpelses Hjemmeside
- Om omsorgs-handleplaner for skoler/institutioner
- Om børn og unge, sorg og krise

www.urk.drk.dk

Ungdommens Røde Kors, Danmark

Unge rådgiver unge. Alle rådgivere er mellem 20 og 30 år, og klar til at lytte og støtte dig bl.a. i forhold til ensomhed, kærlighed, mobning, forældre, sorg mv.

Ung på linie tlf. 70 12 10 00

Hverdage kl. 19 - 22

Kontakt til Ungdommens Røde Kors tlf. 35 37 25 55

Søndag fra kl. 15 - 22

www.offerraadgivning.dk

Dansk Røde Kors - Offerrådgivningen

tlf. 72 21 72 21

www.selvmordsforskning.dk

tlf. 66 13 88 11

- Center for selvmordsforskning's hjemmeside
- Statistik, forskning, fakta og myter
- Uddannelse og kurser

Servicestyrelsen

Servicestyrelsen er en del af Socialministeriet og har blandt andet til opgave at bidrage aktivt til en vidensbaseret socialpolitik.

www.servicestyrelsen.dk

72 42 37 00

www.morogfarskalskilles.dk

Skilsmisseproblematikker

www.statsforvaltning.dk

Statsforvaltningen

Retur til
indholdsfortegnelse

www.psykiatrifonden.dk

tlf. 39 25 25 25

- Fakta om psykiske sygdomme
- Depression
- Publikationer

www.sundhedsstyrelsen.dk

tlf. 72 22 74 00

- Fakta om spiseforstyrrelser
- Alkohol og narkotika
- Undervisningsmaterialer og kampagner

www.ungeogsorg.dk

Rådgivningen Unge og Sorg

tlf. 70 26 67 66

mandag - torsdag 17-21

Unge mellem 16 og 28 år (og forældre og kæresten) kan ringe og få råd i forbindelse med alvorlig fysisk sygdom, selvmord eller ulykke

www.affektiv.dk

Depressionslinien

tlf. 33 12 47 74

Telefonrådgivning i DepressionsForeningen.

Åbent alle dage fra 19-21 undtagen lørdag.

www.anonyme-alkoholikere.dk

tlf. 70 10 12 24

Telefonrådgivning alle dage mellem 8-24.

www.cefu.dk

Center for Ungdomsforskning Institut for pædagogik ved Danmarks Pædagogiske Universitetsskole

www.nefos.dk

Rådgivning og støtte til pårørende og efterladte efter selvmordshandlinger

tlf 2763 3484 eller 2860 3484 eller 6312 1226

kontakt alle dage

mail til kontakt@nefos.dk

Fokus på afklaringsamtalen - lærerens overvejelser

Elevens navn:

Lærers initialer:

Hvordan forløb samtale?

Indtryk af forældrene:

Indtryk af eleven:

Er der specielle hensyn, der skal tages til eleven:

Er der brug for en opfølgningssamtale? Er der brug for, ekstra opmærksomhed på eleven med henblik på en foranstaltning (fagligt/socialt/fysisk)?

Kommentar til uddannelsesplanen , UU:

Andet:

Underretning/bekymringskrivelse	
Elevnavn.	Cpr.nr
Forældre/værg (navn/adr./tlf.)	Forældre/værg (navn/adr.tlf.)
Skoleadr./tlf.	Kontaktperson på skolen/tlf.
Hvad er årsagen til underretningen?	
Hvordan er eleven blevet støttet - og med hvilke resultater?	
Familiens inddragelse før underretningen	
Andre forhold, der skønnes af betydning for eleven	
For Efterskolen	
Dato	Underskrift (kontaktlærer)
Dato	Underskrift (leder)

Ansøgning og samtykkeerklæring

Skoleadr./tlf.	Kontaktperson på skolen/tlf.
Elevnavn	Cpr.nr.
Forældre/værge (navn/adr./tlf.)	Forældre/værge (navn/adr.tlf.)
Hvordan viser elevens vanskeligheder sig?	
Hvordan er eleven blevet støttet - og med hvilke resultater?	
Andre forhold, der skønnes af betydning for eleven	
Der ansøges om	
Dato	Underskrift (elev)
Dato	Underskrift (forældre)
Dato	Underskrift (forældre)
For Efterskolen	
Dato	Underskrift (kontaktlærer)
Dato	Underskrift (leder)

Udgivet af Efterskoleforeningen i samarbejde med Fonden Vita - Center for socialt arbejde
og Nationalt Videncenter for frie skoler

Udgivet maj 2011